

KOLUMBUSZ KRISTÓF KÖNYVE

Irta Paul Claudel

Első rész

1. A bevonulás

Bejön a körmenet, előtte alabárdosok. Katonák és két tiszt Aragónia és Kasztília zászlóit viszik. Majd egy fiatal pap, a mellére fektetve Kolumbusz Kristóf Könyvét hozza. Utána, teljesen külön, a Magyarázó lépked díszes ruhában. Őt követi a Kórus. Előbb szép sorjában lépkednek, de később zajongva összevegyülnek. Egyesek könyveket hoznak, mások kottaállványokat, virágcsokrokat, boroskancsókat, kottákkal teli kosarakat. Némelyek almát majszolnak s jól hátra püfölik egymást. A Kórus lassan elfoglalja a számára kijelölt színpadteret, ahol már néhány zenész is elhelyezkedett. Látni közöttük egy finom, hosszú ujjú asszonyt, amint lebontja a hárfáról a nagy fekete takarót, és egy nagybögöst, amint hangszere fölé hajlik. A fiatal pap ünnepélyesen leteszi a Könyvet az egyik állványra. A két zászlóvivő tiszt a színpad egy-egy sarkában helyezkedik el. Egy harmadik tiszt így kiált: „Csend!” A Magyarázó kinyitja a Könyvet. Harsonaszó.

MAGYARÁZÓ Az Amerikát felfedező Kolumbusz Kristóf életének és utazásainak Könyve!

Az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében.

A KÓRUS (szinte mennydörögve) Ámen!

2. Az ima

MAGYARÁZÓ Kérem a Mindenható Istent, hatalmazzon föl és adjon nekem világosságot, hogy kinyithassam előttetek és magyarázhaszam nektek a túlbuzgó és az Amerikát fölfedező Kolumbusz Kristóf életéről és utazásairól szóló Könyvet. Mert ő volt az, aki a Kereszt jele alatt egyesítette a katolikus földet. Elmondom ennek az elhivatott embernek az életét. A neve Galambot és Krisztushorodozót jelent. Nemcsak úgy mondom el az életét, ahogyan az időben, hanem ahogyan az Örökkévalóságban is történt. Mert nemcsak ő, hanem minden ember hivatalos arra a Másik Világra, ama túlsó partra, ahová, ha úgy tetszik az Úr kegyelmének, mi is eljuthatunk.

KÓRUS (szinte mennydörögve) Ámen!

3. Kezdetben teremté Isten...

A színpad hátsó részén lévő vásznon, a gomolygó sötétben egy hatalmas glóbusz forog, de fölötte fokozatosan kirajzolódik és fel-sugárzik egy fényes galamb.

KÓRUS „... A Föld pedig puszta volt és üres és sötétség volt a mélység színén és az Isten lelke lebegett a vizek fölött...”

EGY HANG (élesen) És az Isten lelke galamb formájában leszállt a vizekre.

KÓRUS (sötétebben és halkabban) A Föld pedig puszta volt és üres. És az Isten lelke... És az Isten lelke... A Föld pedig puszta volt és üres.

4. Kolumbusz Kristóf a fogadóban

MAGYARÁZÓ Egy szegényes fogadó Valladolidban.

(Úgyanekkor látható lesz a színen a Valladolid-i szegényes fogadó.)

MAGYARÁZÓ Kolumbusz Kristóf!

KOLUMBUSZ *(Belép).*

MAGYARÁZÓ Öreg már. És szegény. És beteg. Nemsokára meghal. Ez a veszekedő ember itt vele a fogadós. Az aggastyán öszvérenek kötelét tartja a kezében. Egyetlen vagyona ez az állat és fél, hogy elveszik tőle. Kolumbusz Kristóf öszvére! *(Bejön az öszvér.)* Kolumbusz leteszi szegényes motyóját, az öszvért pedig a szoba egyik sarkába vezeti. Mi van abban a motyóban? Könyvek, papírok és egy asszony képmása. Van még valami, amit egészen a mélyről kotorász elő. A rablánc!

KOLUMBUSZ *(A láncot felakasztja egy szögre és imádkozni kezd.)*

5. Kolumbusz Kristóf és az utókor

MAGYARÁZÓ Kolumbusz Kristóf! Kolumbusz Kristóf! Jöjj ide! Jöjj ide, Kolumbusz Kristóf!

KOLUMBUSZ Ki szólít engem?

KÓRUS Kolumbusz Kristóf! Kolumbusz Kristóf! Jöjj ide! Jöjj ide Kolumbusz Kristóf!

KOLUMBUSZ Ki szólít engem?

KÓRUS Mi vagyunk az utókor. Mi vagyunk az emberek véleménye. Jöjj és lásd, amit tudtodon kívül tettél. Jöjj és lásd, mit fedeztél fel, tudtodon kívül. Bujj elő abból a piszkos odúból. Foglald el a helyed! Foglald el trónodat! Mi megértünk téged. Itt nem lesz semmi bántódásod. Csak egyet lépj és már köztünk is vagy! Csak azt a keskeny határvonalat kell átlépned, amit halálnak neveznek!

KOLUMBUSZ Mit beszéltek? Hogy amit fölfedeztem, a tudtomon kívül fedeztem fel? Ah! Amit tudtam, az sokkal több volt annál, amit fölfedeztem! És ami igaz volt az Örökkévalóságban, végtelenül igazabb a térképek mutatta valóságnál.

KÓRUS Lépd át ezt a határvonalat! Lépd át és jöjj közénk!

KOLUMBUSZ *(átlépi a vonalat és elfogadja a számára elkészített helyet)* Átléptem a vonalat.

A VÁDLÓ *(kiemelkedik a Kórusból)* De jól vigyázzon! Én itt vagyok. Jól vigyázzon, hogy mit tesz és mit mond, mert én vagyok az, aki fenntartom részéről a bírálathoz jogát.

KÓRUS *(tompán és halkán)* Foglald el helyedet közöttünk. Krisztus hordozója! Hagyd ott a szalmakuckód, hagyd a láncodat, hagyd az öszvéredet. Tarts velünk és figyelj. Lásd az életedet, lásd a históriádat.

(Ettől a mozzanattól kezdve a proscéniumban lévő Kolumbusz Kolumbusz II. néven szerepel, a színpadon maradt Kolumbusz pedig Kolumbusz I. néven.)

6. A négy quadrilles

MAGYARÁZÓ És vajon mit csinál Spanyolország királya, miközben az agg Kolumbusz Valladoidban vezekel? Mi történik az udvarban, a

spanyolok királyának palotájában? A szín a spanyol király palotájának egyik termét ábrázolja. Amit most ott hátul a vásznon feltűnni látnak, az Amerika. Olyan, amilyenek akkoriban ismerték. Apránként emelkedik ki a végtelen vizek öléből. Valóságos szigetraj az ott közepen, a Királyné Kertje, ahogyan nevezték. És itt is, meg ott is, tengerpartok rajzolódnak elő.

(Tánczene hangzik. Négy quadrille jelenik meg, mindegyik közepén négy, tollakkal pompásan felcicomázott dáma.)

MAGYARÁZÓ E négy, tollakkal ékes személy, a négy quadrille vezetője. Szüntelenül ott forgolódnak az udvar sakkabláin. E négy kegyetlen bálvány szakadatlanul küzdött ismert és kiváltságos jogaiért. Megismered-e őket, Kolumbusz Kristóf? A nevük: Irigység, Tudatlanság, Hiúság és mind között a legrosszabb: a Fösvénység. És nem csupán az anyagi fösvénységet értem ezen hanem a szív és a szellem fukarságát is.

(A tánc elkezdődik. A zene időnként hirtelen megszakad, hogy helyet adjon a dialógusoknak, de közben a táncosok tovább lépnek.)

A VÁDLÓ *(főlemelkedik)* Szót kérek. Kérem, hogy a spanyolok királyának védelmében szólhassak.

A VÉDŐ *(főlemelkedik a Kórus egy másik csoportjából)* Nem csupán Spanyolország királyáról van szó, hanem valamennyi uralkodóról, valamennyi kormányzóról, a bürokratikus élet valamennyi hatalmasságáról, akik háborgatják a szellemet.

A VÁDLÓ Vajon ki tett többet Kolumbuszért, mint amennyit Ferdinánd és Izabella tettek? Vajon ki nevezte ki admirálisnak és alkirálynak ezt a senkit, ezt a kalandort, ezt a jöttmentet? Vajon ki adta oda neki hajóit, tengerészeit, pénzt?

A VÉDŐ Azért a kis bizalomért ez a jöttment, ez a megszállott egy egész világgal fizetett nekik.

A VÁDLÓ Azt sem tudta, mit fedezett föl!

KOLUMBUSZ II. Sokkal jobban tudtam, mintsem ön gondolja.

A VÁDLÓ Hát mégis szóra bírtad magad? Hozzád beszélek, Kolumbusz Kristóf! Hozzád, te sarlatán, te tudatlan, te képzelgő, te rabszolgakereskedő, te hazudozó, te lázadó, te ügyefogyott, te istenkáromló! Azért jöttél, hogy Spanyolhon elhivatottságát lerontsád, hogy tisztas hagyományait tönkretedd? Miért uszítottad rá arra a másik világra? Miért zavartad föl egész Európát békés munkájából? Nemcsak rabláncot érdemeltél volna, hanem agyonlövetést.

A VÉDŐ Minden hibája, minden tévedése, minden sejtése, csalódásai, buzgalma, önzése, keménysége, megvetése aziránt amit fölfedezett s aziránt, amit még nem talált meg; mindez szeretetből fakadt.

A VÁDLÓ Miféle szeretetből?

KOLUMBUSZ II. Ez a szeretet az Isten Földjének szeretete! A vágy az az Isten Földje után! A vágy: birtokolni az Isten Földjét!

MÁSIK VÉDŐ A géniusz olyan, mint a tükör. Egyik oldala befogadja a fényt, a másik oldala érdes és rozsdás.

KÓRUS Kolumbusz Kristóf! Kolumbusz Kristóf!

A VÁDLÓ Még a neved is hazugság!

KOLUMBUSZ II. Az én nevem: Isten Követe, Krisztus Hordozója. Az én keresztnévem: Krisztushordozó! A vezetéknevem pedig jelenti mindazt, ami fény, ami szellem és mindazt, ami röpülni tud.

7. Galambok beözönlése

E pillanatban galambrajok özönlének a színre. Elkergetik a quadrille furcsa figuráit. Valaki megfog egy galambot.

8. Katolikus Izabella udvara

A még gyermek Izabella egy nagy kasztíliai kertben. A szép majorkai kertben gyermekekből álló udvartartás. Katonák, miniszterek, méltóságok, tudosok, mind kosztümben és mind gyermekek. Izabellát udvarhölgyei veszik körül. Valamennyi jelenlevő hódolatát mutatja be előtte.

Miramolin szultán érkezik miniszterei és harcosai kíséretében. Ezek is mind gyermekek. A szultán kalitkát, benne galambot nyújt át ünnepélyesen Izabellának. Izabella kegyesen elfogadja a madarat. Gyűrűt tesz a lábára és szabadjára engedi. A galamb elrepül.

9. A galamb a tengerek fölött repül

10. Kolumbusz Kristóf küldetése

MAGYARÁZÓ Mint önök is tudják, Kolumbusz Kristóf gyakran hangoztatta, hogy milyen előkelő születésű.

A VÁDLÓ *(Harsányan felkacag).*

KOLUMBUSZ II. Ez igaz. Mindig királynak éreztem magam és király fiának!

A VÁLLO Az igazság viszont az, hogy egy genovai takácsmester fia.

MAGYARÁZÓ Figyejék meg őt a szülői házban. Itt van az anyja is, fivérei, barátai. Anyja gyapjút fon, ő pedig Marco Polo kalandos könyvét olvasgatja.

(A vásznon, rendezetlen összevisszaságban, akár a nyüzsgő állatkák egy cseppnyi vízben a mikroszkóp alatt, összevegyülnek Marco Polo előszeléseinek részletei: az utazók, a tevék, Azsia, a nagy Khán palotája, a visszatérő hajók, stb. Időnként valami, tisztán kivehetően, leválik a vásznonról. Egy bizonyos pillanatban az anya a fiára néz. Ekkor az anya is megjelenik a vásznon... A nővér, testvére vállán áthajolva, beleolvás a könyvbe. Ekkor a nővér alakja is megjelenik a vásznon.)

EGY FERFI az ablakban *(vagy a Kórusból)* Kristóf, gyere és nézd a hazádat! Jöjj és lásd Genova szép öblét. Kerek, mint a kaszavágás, mint énekre nyílt ajkak. Tele van hajókkal és boltokkal. Látszik, hogy Kelet felé kereskedik, olyan csillógó és harsogó.

KOLUMBUSZ I. *(a színpadon)* Marco Polo történeteit olvasom.
A FERFI az ablakban. Hagyd azt a szárazföldi tengerészt! Nekünk, genovaiaknak az igazi tenger kell!

KOLUMBUSZ I. És ki tudja, vajon a tengereken át nem érjük-e el Marco Polo országait?

A FÉRFI az ablakban Nyugat felé nincs tenger, csak az Isten áthatolhatatlan Akarata.

KOLUMBUSZ I. Eppen az Isten Akarata hív Nyugat felé!

KÓRUS Kristóf, gyermekünk Kristóf, ne hagyd el anyádat, családodat, hazádat! Ó, látom Génovát egyik szülőtte teszi tönkre és fosztja meg dicsőségeitől. Ó, Kelet Királynője, jögarodat immár

másnak kell átadnod. Te vén latin tenger, az Óceán elrabolja tőled evezőidet és öblödet, azt az öblöt, melynek forrásából népek táplálkoztak.

KOLUMBUSZ I. Mit tegyek hát?

KOLUMBUSZ II. *(a Kórustól támogatva)* Kristóf! Kristóf! Krisztus hordozója! Menj! Menj! Menj! Utazz el! Hív az Isten! Ne hallgass rájuk!

KOLUMBUSZ I. Elhagyjam hazámat?

KOLUMBUSZ II. Kristóf! Kristóf! Hagyd el hazádat! Hagyd el hazádat! Hagyd, hagyd, hagyd el hazádat! Miképp Ábrahám, kit az Isten kihívott Úr városából!

KOLUMBUSZ I. Elhagyjam anyámat?

KOLUMBUSZ II. Hagyd el anyádat! Hagyd el! Hagyd el családot! Hagyd, hagyd el anyádat! A te hazád Isten akarata! Ellenséged minden, ami visszatart!

KOLUMBUSZ I. Elhagyjam apámat, anyámat? Elhagyjam hazámat?

(Anyja, apja és a város képe, összekeveredve, megjelennek a vásznon.)

KOLUMBUSZ II. *(miközben beszél, a Kórus halkán, komor makacs-sággal egyre ismétli: Igen! Igen! A te hazád Isten akarata! A te hazád Isten akarata!)* Igen! Igen, igen, igen, igen! Emberiség, amit egyesíteni kell, Isten műve, amit bevégezni kell, Föld, amit az Isten, mint a Paradicsom almáját, hogy ujjaid közé fogd, neked adott; ti vagytok az én apám és anyám! Ó! Óreg vagyok, de ereimben még a régi hév, a régi tűz lángol! Nem a családom tart vissza, nem a szülőföld gátol benne, hogy útrakeljek. Ellenségem gátol benne, de a lábam alá gyűröm őt. Fel Nyugatra!

A FÉRFI az ablakban Mit akar ez a galamb itt? Lám, mintha be akarna jönni! *(Az ember eltűnik az ablakból.)*

(Előbb egy galamb képét látni a vásznon, majd ugyanazt való-ságban is a színpadon. Berepül a szövőműhelybe, Kristóf nővére megfogja. Odaadja fivérének. Karika van a lábán! — Ugyanezt egyszerre látjuk a színpadon, meg a vásznon is.)

11. Kolumbusz Kristóf a Föld másik végén

MAGYARÁZÓ Kolumbusz Kristóf elment hát.

KÓRUS Kolumbusz Kristóf elment! Útra kelt! Útra kelt! Útra kelt! Isten veled Génova! Isten veled szülői ház!... Útra kelt!

KOLUMBUSZ I. Elmentem és többé nem látlak titeket! Isten veled anyám! Isten veled, földözözte tenger! Üdvözöllek, Nyugat végételen horizontja! Üdvözöllek, Óceán! Szellőidet beszívni, ó de jó! Milyen jó veled lenni, téged érezni az arcokban, a lábam alatt! Megyek, amilyen messze csak mehetek! Megyek még addig is, ameddig menni nem lehet. Nyugat felé, a legparányibb kőhalmon is, hadd legyek ott. *(Egy követ hajít Nyugat felé.)*

MAGYARÁZÓ Íme: Kolumbusz Kristóf az Azóri szigeteken.

KÓRUS Íme: Kolumbusz Kristóf az Azóri szigeteken.

MAGYARÁZÓ A parton hajóroncsot talál. A roncs mellett haldokló vén tengerész hever.

KÓRUS A roncs mellett haldokló vén tengerész hever.

(A színpadra nerezidák hozták be a haldokló vén tengerészt. Át-karolja a hajórr csúcsát, amelyhez oda van kötve.)

KOLUMBUSZ II. Emlékszem! Emlékszem! Vén tengerész volt. Teste elcsigázott s már haldokolt. Ugy találtunk rá egy hajóroncs mellett. Eszenél sem volt már egészen. Az Azóri szigetek táján találtunk rá, jó messze nyugatra már.

FÉL-KORUS Amit szigetnek nézett, fújtató bálna volt csupán.

KOLUMBUSZ I. Tengerész! Tengerész! Felelj nekem! Mit láttál? Miféle újat abból a másik világból? Igaz-e, hogy arra, Nyugat felé, föld van?

FÉL-KORUS Légy emberséggel, ne faggasd, nem látod, hogy a végét járja!?

KOLUMBUSZ I. Mit érdekel, hogy meghal. Csak feleljen! Tengerek fia! mit láttál? Figyej rám! Felelj nekem! Igaz-e, hogy van ott egy másik világ? Igaz-e, hogy van ott egy másik világ? Igaz-e, hogy ott, Nyugat fele, másik föld is van?

KORUS Tengerek fia! Figyej már! Felelj hát! Mit érdekel, hogy meghal, csak feleljen! Tengerek fia! Figyej rám, felelj nekem! Hallottál engem? Igaz-e, hogy van ott egy másik világ? Igaz-e, hogy ott, Nyugat felé, másik föld is van?

FÉL-KORUS Amit szigetnek nézett, fújtató bálna volt csupán.

MÁSİK FELKÓRUS Amit szigetnek nézett, Jasconius hala volt, amelyre Szent Brandan templomot épített.

FÉLKÓRUS A világ nyugati felén a boldogok lakják az aranyszigeteket.

MÁSİK FELKÓRUS Nyugatra mind! Arany van ott! Nyugatra mind, túl a vén Atlasz sirján, túl Herkules oszlopain. Az arany és a bor országa int felétek!

FÉLKÓRUS Szent Brandán az Óceán közepén misézik az üvegkatedrálisban.

MÁSİK FELKÓRUS Nyugatra mind! Aranyat rejt ott a föld! Nyugatra mind, a föld ott zöld és vörös. Neve: Antilia. Nyugatra mind! Aranyat rejt ott a föld.

FÉLKÓRUS Amit szigetnek nézett, fújtató bálna volt csupán.

(Az egész jelenet alatt a színpadon lévő Kolumbusz I. möhön hajó a tengerész fölé és igyekszik életre kelteni. Kettejük feje látszik a vásznon. A tengerész meghal. Kolumbusz I. elengedi a holttestet.)

KOLUMBUSZ I. Föld van arra, ott Nyugat felé! Föld van arra, ott, Nyugat felé!

12. Kolumbusz Kristóf és a hitelezők

MAGYARÁZÓ Kolumbusz Kristóf Lisszabonba érkezik. Tervei mindenhol kételyt és gúnyt fakasztanak. Üzletbe fog. Hajózási vállalkozásokban vesz részt. Megnősül. De az üzlet rosszul megy. Felesége hozományát feléli. Íme: a lisszaboni Kereskedelmi Kamara előtt, ahová hitelezői megidézttették.

KOLUMBUSZ I. *(Egyedül van. Az ablak előtt áll. Az Óceánt nézi és a lenyugvó nap vízre vetődő aranyos sugarait.)* Milyen szép a tenger! Milyen nagyszerű érzés két karomba ölelni a gömbölyű Földet! Milyen szép az út, arra Nyugat felé! Minden aranyát nekem kínálja, hogy bele süllyesszem a kezem! Ah, meddig késsem még követni e hívogató napsugarakat? Ahelyett, hogy nyomorúságosan bolyongok kikötőből kikötőbe csekély hasznot csipegetve, erre meg arra, mint a tenger kóbor madarai, mikor lépek már rá egye-

nesen e felséges útra? Mikor érem el végre az indiákat? Mikor taposom már ama földet e biborszőnyeg másik végén, mit a lenyugvó nap terít lábam elé?

1. GITÁROS (az ablak alatt) Krr! Kolumbusz Kristóf! Kolumbusz Kristóf! A tenger meghódítója! Kolumbusz Kristóf. Kolumbusz Kristóf, a Napnak fészekablója!
2. GITÁROS Huhu! Huhu! Krukru! Krukru! Kolumbusz Kristóf, kincstárnoka a lenyugvó nap minden kincsének! Aranytól és drágakövektől csillogó Kolumbusz Kristóf! Fizetéseképtelen! Csődbement! Tönkrement! Fizesd meg, amivel tartozol, genovai! Adós fizess, adós fizess, adós fizess! Fizess, Kolumbusz Kristóf!
3. GITÁROS Huhu! Krukru! Krukru! Krukru! Krukru! Sok víz van az Óceánban. Jobb lenne otthon maradni az ósdi könyvek és térképek mellett. Jobb lenne inkább másokat küldeni a tengerre. Jobb lenne inkább otthon csendben csipegetni az após aranyát! Ej, ej! Kolumbusz Kristóf! A galambok nem kacsák! Jobb lenne otthon maradni, ahogy a hímgalamb a párja mellett.

1. HITELEZŐ Fizesd meg, amivel tartozol, Kolumbusz Kristóf.

2. HITELEZŐ Fizesd meg, amivel tartozol, Kolumbusz Kristóf.

3. HITELEZŐ Fizesd meg, amivel tartozol, Kolumbusz Kristóf.

KOLUMBUSZ I. A pénz... Nem a pénz hiányzik nekem!

1. HITELEZŐ Fizesd meg, amivel tartozol, Kolumbusz Kristóf.

2. HITELEZŐ Fizesd meg, amivel tartozol, Kolumbusz Kristóf.

3. HITELEZŐ Fizesd meg, amivel tartozol, Kolumbusz Kristóf.

KÓRUS Fizesd, fizess, fizess, Kolumbusz Kristóf!

KOLUMBUSZ I. Nem adhatok pénzt nektek, én csak aranyat adhatok nektek. A lenyugvó nap minden aranyát nektek adom!

A HITELEZŐK Bolond! Bolond! Bolond!

(A Kórus nevetni és hurrogni kezd, előbb csak halkán, később sístergőn kitörve, de nem nagy zajjal.)

KOLUMBUSZ I. Hogy bolond voltam-e vagy sem, erről volt szó, nem másról. Minden tervem készen volt. Íme: a nagy pisai tudós biztató levelei. Íme: a két palosi tengerész közjegyző által hitelesített vallomása. Ebben lehet minden reményetek, hogy a pénzeteket viszontlássátok. Spanyolország királya éppen most hódítja meg Granadát. Féltekeny a fivérére, a portugálra, aki már-már kivette hálóját a tengerre. Nem a portugál fog segíteni nekem. Levelem is van Szent Ferentől a spanyol királyhoz. Ugyan mit kockáztat, ha ilyen hatalmas vállalkozáshoz egy kevéske pénzt ad? Ugyan mit kockáztat, ha néhány nyomorúságos hajót átad nekem? Erről van szó s nem másról. Íme az egyetlen remény, hogy visszakapjátok a pénzeteket. És éppen ezért, még ti adtok nekem pénzt s nem én tinektek.

1. HITELEZŐ Nehéz dolog! Nehéz dolog! Egyetlen reményünk, ha megpróbáljuk. Nehéz, nehéz dolog! De jobb egy kis áldozatot hozni, mintsem mindent elveszíteni!

2. HITELEZŐ Nehéz dolog! Nehéz dolog! Megint pénzt! Megint, megint csak pénzt! De jobb egy kis áldozatot hozni, mintsem mindent elveszíteni.

3. HITELEZŐ Nagyon kevés a remény. Kevés, nagyon kevés a remény, de mégis van egy kicsi remény. Megmondom nektek, hogy mit gondolok: jobb egy kis áldozatot hozni, mintsem mindent elveszíteni.

KÓRUS *(mennydörögve)* Jobb egy kis áldozatot hozni, mintsem mindent elveszíteni. Huhu! Huhu! Ruku! Krukru! Ej, genovai! Egy kicsi galamb! Te többet tudsz, mint Lisszabon valamennyi tengerése. Rukru! Rukru! Fizesd meg, mivel tartozol! Fizess, fizess, Kolumbusz Kristóf!

13. Kolumbusz Kristóf ostrom alá veszi a királyt

MAGYARÁZÓ Íme: Kolumbusz Kristóf Spanyolországban. *(A Kórus-hoz.)* Ezek az urak itt udvaroncok, katonák, tudósok. Kérlek titeket, ha ti is úgy akarjátok, beszéljétek helyettük ti.

KOLUMBUSZ I. Kihallgatást kérek Spanyolország királyától.

UDVARMESTER És mit kíván uram, Spanyolország királyától?

KOLUMBUSZ I. Nekem semmi kérnivalóm Spanyolország királyától, inkább én adnék neki valamit.

UDVARMESTER A muzulmánt elkergettük, Granada meghódolt a Pireneusoktól Herkules oszlopáig minden Spanyolország királyáé, ki adhatna még valamit a spanyolok királyának?

KOLUMBUSZ I. En mondom, hogy Spanyolország nagyon kevés öfelségének.

(Az udvaroncok felhördülnek. Elfojtott nevetések is hallatszanak. „Micsoda szemtelenség! Ez bolond! Ah, a genovai! Rukru! A galamb! Kolumbusz Kristóf! Ez Kolumbusz, aki azért jött, hogy egy másik birodalmat is adjon a spanyolok királyának.”)

KOLUMBUSZ I. Mondom, hogy Spanyolország nagyon kevéske öfelségének.

UDVARMESTER És mije van, ami még Spanyolországnál is nagyobb, hogy öfelségének ajánlhatja?

KOLUMBUSZ I. Az egész földet ajánlom neki.

(Nem nagyon hangos, kibuggyanó nevetések, gúnyos vihogások és sugdosások. „Rukru! Rukru! Kolumbusz Kristóf! A zekéje lyukas, a harisnyája foltozott! És Kolumbusz Kristóf ajánlja fel a spanyolok királyának az egész földet!”)

UDVARMESTER A Föld az Istené!

KOLUMBUSZ I. Frigyre léptem az Isten Akaratával.

UDVARMESTER És hol a záloga ennek a szent frigynek?

KOLUMBUSZ I. *(a gyűrűt mutatja az ujján)* Ezt a gyűrűt egy galamb hozta nekem.

(A galamb megjelenik a vásznon.)

(Újabb nevetések. „Kolumbusz Kristóf! Kolumbusz Kristóf! Rukru! Rukru! Íme a nagy Kolumbusz Kristóf; leszállt a híres galambdúcból!”)

FIATALEMBER Tartsd meg ezt a gyűrűt asszonyodnak, Kolumbusz Kristóf.

KOLUMBUSZ I. Ezzel a gyűrűvel eljegyzem az egész földet.

EGY TUDÓS Te vagy hát, akit Galamb Kristófnak hívnak?

KOLUMBUSZ I. Igen, én vagyok a Krisztust-hordozó galamb.

EGY TUDÓS Te vagy az, aki Nyugat felé hajózva el akarsz érní az Indiákat?

KOLUMBUSZ I. Én vagyok az, aki küldtettem, hogy egyesítsem a Földet!

EGY TUDÓS A te hazád nem elég neked?

KOLUMBUSZ I. Nekem nincs más hazám, csak az Isten Földje!

(Mormogás.)

EGY TUDÓS Nincs-e vajon megírva, hogy elvész az, aki az Isten titkait fürkészi?

KOLUMBUSZ I. Általam maga az Isten indul az Isten nyomába.

EGY TUDÓS De a Föld nem gömbölyű ám.

KOLUMBUSZ I. És én azt mondom, hogy a Föld gömbölyű és tökéletes.

EGY TUDÓS Nem fél, hogy téved?

KOLUMBUSZ I. Az ember nem téved, ha a Nap irányát követi.

FIATALEMBER Ugye azt mondta, hogy az Indiákra akar eljutni?

KOLUMBUSZ I. Az Indiákra. És csak a kezemet kell kinyújtanom.

FIATALEMBER Hát az Indiák nem keletre van?

KOLUMBUSZ I. Igen; mögöttem van.

FIATALEMBER Ha keletre van, miért nyugat felé akarja megkeresni?

(*Nevetések és helyeslések a tömegeből. „Nagyszerű! Igaza van!”*)

EGY TUDÓS Ez a fiatalember nagyon józanészű.

FIATALEMBER Ha Murciába akarok menni, nem keresem az utat Badajoz felé.

KÓRUS Kitűnő! Igaza van! Ez a fiatalember csupa józanész. Mit is mondott? Valamit mondott Murciával és Badajozsal kapcsolatban. A badajozsi kis parti hajócskát ajánlotta neki. A badajozsi parti hajócskát. Azt ajánlja, utazzék a badajozsi parti hajócskán! A badajozsi parti hajócska! Milyen mulatságos!

KOLUMBUSZ I. Azt kérem, hogy láthassam a spanyolok királyát.

UDVARMESTER Ófelsége államügyekkel van elfoglalva. Jöjjön később.

KOLUMBUSZ I. Én vagyok a galamb az ő kezében. Nyissa ki a kezét s útrakelek, és azokról az ismeretlen partokról magam hozok neki egy zöld gallyat.

UDVARMESTER Jöjjön inkább holnap.

KÓRUS Holnap! Holnap! Holnap! Manana! Manana! Manana! Tisztelet uraságodnak! Jöjj vissza holnap, Kolumbusz Kristóf!

(*Mind elmennek.*)

UDVARMESTER (*egyedül marad Kolumbusszal*) Van önnek pénze?

KOLUMBUSZ I. Igen, van egy kevés pénzem.

UDVARMESTER (*fuvolázva*) Hogy Ófelségét megláthassa, nehézségbe ütközik. Sok ajtó van itt. Nagyon sokat kell kinyitni, meg becsukni.

KOLUMBUSZ I. Ha tehetném, minden pénzemet önnek adnám.

UDVARMESTER (*egyre lágyabban és egyre jobban fuvolázva*) Ófelségének az egész földre érvényes királyi pecsétje igazán nem kerül sokba.

MAGYARÁZÓ (*a Vádlóhoz*) Szeretném tudni, miért csinálják ezt az elviselhetetlen zsvajt?

VÁDLÓ Kolumbusz Kristóf vajon nem azt mondta-e, hogy a Föld gömbölyű, mint valami alma?

MAGYARÁZÓ És?

VÁDLÓ Éppen megmutattam egy levelét a kollégáimnak, amelyben azt állítja, hogy a Föld körtealakú. Csupán fel kell mászni a szárán és máris megtaláljuk a földi Paradicsomot. Nevetséges!

14. Izabella és Szent Jakab

MAGYARÁZÓ Íme Izabella királyné, amint a kápolnában imádkozik Granada meghódítása után. Lelki szemei előtt az elmúlt hónapok eseményei kavargva vonulnak el.

(Valóban, a vásznon meglehetősen össze-vissza, többé-kevésbé sietve, ferdén vagy egyenesen rávetítve, tömegek, harcok, felvonulások töredékei és Granada meg Andalúzia egy-egy tájának részletei. És egyszer, kétszer, majd többször is e képek közé iktatva, az utolsó király meghódolása, a végre egyesített Spanyolország térképe és a végleg kiűzött mórok.)

IZABELLA És most, ó én Istenem, hogy teljesítettem feladatomat, nem igazságos, hogy tovább is éljek. Összeházasítottam Kasztiliát és Aragóniát, és a kettő együtt: én Aragónia és Ferdinánd Kasztília, visszaszereztük Spanyolországot, hogy neked adhassuk Uram. Vajon ez nem elegendő? Mit kívánsz még Uram? Vajon nincs-e itt az ideje, hogy engedelmeskedjem a lelkem és a testem mélyéből fakadó titkos hangnak, amely azt súgja: megérett az idő számodra, Izabella, Uradhoz költözni. *(A vásznonrész, amely előtt imádkozik, üvegablakká változik. Megjelenik rajta Szent Jakab hatalmas alakja. Feje fölött galamb.)* ... Nem hallok semmi választ. Még azt a gyenge igent sem, amelyhez pedig már hozzászokott a szívem. *(Halk moraj hallatszik a Kórusból, anélkül, hogy egyetlen kivehető hangot vagy szótagot is értenénk.)* Nem hallok Uram. *(A moraj erősödik. Még csak elmosódva hallani: Izabella! Izabella!)* Beszélj Uram, hallgat a Te szolgád!

KÓRUS *(Egyetlen hang, aláfestve a többiek morájával.)* Izabella! Spanyolország királynéja! Vajon csupán érted, csupán a nemzetségedért, csak a te dicsőségedre adta neked Isten Spanyolországot?

IZABELLA Mik vagyunk mi és egész Spanyolország, ha nem csupán eszközök a Mindenható kezében?

KÓRUS Izabella! Szent Jakab beszél hozzád, Spanyolország patrónusa, János fivére és Zebedeus fia.

IZABELLA Hallgatlak.

KÓRUS Emlékszel-e még Las Navas-ra?

(Az üvegablakon, Szent Jakab mögött, homályosan kirajzolódik egy lovas, karddal a kezében.)

IZABELLA Emlékszem. Karddal a kezében te vágattál a spanyol seregek élén.

KÓRUS Jakab nemcsak katona, de zarándok is.

IZABELLA Tudom, és ismeri már egész Nyugat, Campostelláig, az Óceán partjáig, Szent Jakab útját.

KÓRUS Van még tovább is út a tengeren, Izabella! Izabella, vajon megállítana-e engem az Óceán?

IZABELLA Az Óceánon túl már csak a lenyugvó Nap van.

KÓRUS Amit Péter megtett, Jakab is megteheti. Már készülődöm is, miképp ő, hogy a tengeren járjak, melyre a nap sugarai szőnek szőnyeget. És te vagy az, aki a köpenyem csücskénél visszatartasz.

IZABELLA Hogyan tarthatnálak én vissza?

KÓRUS Izabella! Izabella! Az Óceán túlsó parján millió és millió ember vár engem.

IZABELLA Száraz lábbal kelsz át az Óceánon, mint egykor Mózes a Vörös Tengeren?

KÓRUS Ott, ahol a láb nem segít, segítenek a szárnyak. Ott, ahol a Las Navas-i paripa nem elég, ott elég lesz egy galamb!

IZABELLA Nem látok más galambot, csak azt ott a fejed fölött az üvegfestményen.

KÓRUS Hogyan? Vajon az Isten nem küldött-e neked egy galambot és egy Krisztushordozót?
 IZABELLA Nem értem, mit akarsz mondani.
 KÓRUS Izabella, hová lett a gyűrű az ujjadról?
 IZABELLA Itt van az ujjamon a gyűrű, amit férjem adott nekem cserébe azért, amit én adtam neki.
 KÓRUS Nem volt-e más gyűrűd is?
 IZABELLA Emlékszem már! Gyermeek voltam még! Ah! Olyan szép volt a tenger, hogy szinte kedvem támadt belészeretni. Igen, emlékszem arra a gyűrűre! Egy galamb lábára fűztem!
 KÓRUS *(Egyre halkabban és elmosódva.)* És azóta nem is láttad azt a gyűrűt?
 IZABELLA Nem láttam... De igen! Mégis! Az volt az; láttam!
 KÓRUS Hol láttad meg újra?
 IZABELLA Annak a szegény embernek az ujján, aki a minap jött hozzám esdekelve
 KÓRUS És mi volt a neve annak a szegény embernek?
 IZABELLA Kolumbusz Kristóf! Kolumbusz Kristófnak hívták! Kolumbusz Kristóf volt a neve!

15. Toborzás a hajókra

Cadix kikötője.

A háttérben árbócok, összekeveredett vitorlarudak és kötélcsomók, kis vitorlás bárkák, évülő hajók a dokkokban, mindenfelé emelőgépek és lobogó zászlók. Az előtérben hordók, horgonyok, nagy csomó kötél, daruk, fűzőüstök. Jobbra is, balra is két nagy feltrás. Az egyik egy nyersen bemázolt tábla. Rajta egzotikus, pálmafákkal borított tengerpart, amelyre papok és katonák vonulnak. A másik egy nagy, toborzást hirdető tábla.

ÖFELSÉGE

PÁRTFOGÁSÁVAL, KOLUMBUSZ KRISTÓF ADMIRÁLIS,
 NYUGAT-INDIÁK ALKIRÁLYA,
 CSODÁS UTAZÁSA ÉRDEKÉBEN FELHÍVÁSSAL FORDUL A
 PALOSI MATRÓZOKHOZ;
 JÖJJETEK!!!

A LA SANTA MARIA, A LA NINA ÉS A LA PINTA, E HÁROM KIPRÓBÁLT HAJÓ VÁR TITEKET. IRATKOZZATOK FEL MARTIN ALONSO PINZON ÉS VINCENT YUNEZ PINZON KAPITÁNYOKNÁL. NE ENGEDJÉTEK, HOGY AZ INDIÁK KINCSE A PORTUGÁLOKÉ LEGYEN! A NAPI BÉR HÁROM TALLÉR!
 ASSZONYAITOKNAK ÉS GYERMEKEITEKNEK GONDJUKAT VISELIK!
 MINDEN TENGERÉSZ FÖLDET KAP!!!
 GYERTEK MIND A NYUGAT-INDIÁKRA!!!

A szín közepén, dobogófélén egy tiszt ül, aki beírja a jelentkezőket. Színes kikötői forgatag. Egy csapat katona, kereskedő és udvari ember ácsorog a hirdetmény előtt.

1. VALAKI Igaz, hogy Ófelsége támogatja a vállalkozást?
2. VALAKI Egy igazi uralkodónak néha kockázatokat is kell vállalni!
3. VALAKI Mit kockáztat? Három nyomorult hajót, huszonnégy matrózt és egy genovai szabó bőrét.

4. VALAKI Ófelsége a királyné kegyeibe fogadta ezt az idegent.
1. VALAKI És amíg egész Spanyolország erről a Kolumbusz Kristófról beszél, addig az adók emelkednek.
2. VALAKI A két Pinzon kitűnő hajós.
3. VALAKI Szavamra, mert hát mit lehet tudni, ötvenezer maravédit adtam ebbe az üzletbe.
4. VALAKI Én százezret. Vagyis, az apósomnak mondtam, hogy tegyen be ennyit.
5. VALAKI És palosi Don Almanzor kapott szerződést az ellátásukra. Az áru nem éppen elsőrangúak, de a felét hitelbe adta.
1. VALAKI Ebben a vállalkozásban csak hit és hitel van.
2. VALAKI Csak maga Kolumbusz hisz benne igazán. Hallottátok őt? Hatásosan tud beszélni. Még egy zekét is vettem a testvéremnek, aki, mint tűzmester, vele megy.
6. VALAKI Igaz, hogy a király admirálist csinált belőle?
7. VALAKI Nézzétek a hajózáslót! Üdv Monsignor Aseclatandónak Nyugat-Indiákon! Hátha van az a bizonyos Cocagne-i alkirályság és a hegyek a Holdban?
(Kiáltások a színpalak mögül: Helyet! Helyet!... Belép egy menet. Elöl alabárdosok, majd dobosok és síposok. Utána matrózok, vállukon hatalmas vitorlarudak vitorlákkal és mentőfelszerelések. Mások hordókat görgetnek, bennük sózott hús, végül disznókat és a lábuknál fogva összekötözött kecskéket hoznak.)
- EGY A NÉPBŐL Ki ez a hat alak, egyik a másik mögött?
1. VALAKI Ezeket a Pintára toborozták.
- EGY JELENTKEZŐ És miért tartják úgy a nadrágjukat a kezükkel?
2. VALAKI Hogy el ne szaladhasanak. Félő, hogy elszaladnak. Levágtak hát minden gombot és tartómadzagot a nadrágjukról.
- ELLENŐRZŐ TISZT Ezek az én carthagénai legényeim.
- A TOBORZÓ A városi börtön igazgatója egy piszkos török. Hat arany tallért kellett fizetnem értük. De merem állítani, ha egy kicsit kiporozzák őket, becsületére válnak az admirálisnak.
- A TISZT És az én sevillai megrendelésemm?
- A TOBORZÓ Nem tudtam szót érteni a hóhérral.
- A HÓHÉR Fel kellett akasztanom. Pedig kár, mert kitűnő hajós volt, legbátrabb aki valaha is hajózott a rőtszakállúak ellen!
- A TISZT Ne felejtsem elmenni ma este a játékházba. A gazda ígért nekem valamit.

16. Az istenek felkavarják a tengert

MAGYARÁZÓ És most ideje, hogy megnézzük, mi történik Amerikában abban az időben, amikor végefelé közeledik a születése előtti hosszú éjszaka, és amikor a nap első sugarai érik, és amikor az egész emberiség keblére tér. Reszket a Föld! A bálványok oltárai repedeznek! Vitzliputzli arccal a földre zuhant! És íme: a vér és árnyék ijesztő istenei, ott helyben izgatottan összesereglettek, hogy lássák a hajók érkezését.

(A fantasztikus, félig rombadőlt épületekkel tarkított tengerparton, Amerika démonai, mexikói bálványok módjára öltözve, összegyűlnek.)

KISBÍRÓ Huiclipocslí!
 HUICSLIPOCSLI Jelen!

KISBÍRÓ Kvetzalkoatl!

KVETZALKOATL Jelen!

KISBÍRÓ Tlalok!

TLALOK Jelen!

KISBÍRÓ Ixtlipetzlok!

IXTLIPETZLOK Jelen!

KISBÍRÓ Hol van Pancskanak?

IXTLIPETZLOK Azzal van elfoglalva, hogy a kisvillája végén egy nagy ködlepelt tart, hogy megsüsse a jéghegyeket.

KISBÍRÓ Hol van Hikcsli-Horkcsli? Az ördög vinné el! Hogy a fenébe találtak neki ilyen nevet? *(Köp egyet.)*

IXTLIPETZLOK Elrontotta az iránytűt! Svábbogarat tett a lisztjükbe! Kukacokat szórt a sózott marhahúsba! Megitta a vizüket! Megsavanyította a borukat! Egy kis fecskendővel lázat, örültséget, haragot és reménytelenséget oltott a matrózokba!

KISBÍRÓ Hazudsz! Hol láttad mindezt? Kolumbusz Kristóf még el sem indult!

IXTLIPETZLOK Mintha már meg is történt volna! Tudjátok, rossz a látásom, és csak egy kicsit látom előre a dolgokat.

KISBÍRÓ Hülye! Van-e valaki, aki jobban lát és meg tudja mondani, hogy mit csinál most Kolumbusz Kristóf?

KVETZALKOATL Tartsd a hátadat, Ixtlipetzlok! Hadd nézzen keresztül az esti csillagon. Hadd lássak jobban. *(Undorító lassúsággal mászik fel Ixtlipetzlok hátára.)* Na megvan! Látom a három hajót is útra készen.

KISBÍRÓ Mit csinálnak?

KVETZALKOATL A vezérhajón egy papot látok. Éppen befejezi a misét. Az oltáron egy papír van. A papírra minden tiszt és matróz a vérével írja rá a nevét, vagy keresztet tesz rá. Az ágyúk szólnak. A palosi Kormányzó eltávolodik tőlük a hajójával és nagy tollas kalapjával int búcsút a vállalkozóknak. *(Mindezt látni a vásznon is.)*

TLALOK Ó jaj, jaj, jaj! Félek! Fázom és melegem is van! A fogam vacog!

IXTLIPETZLOK Kólikám van! Valami féreg rág a beleimben! Nagyon fáj!

1. DÉMON Ó be kényelmes volt az élet itt Amerikában a világ teremtése óta!

2. DÉMON Ha arra gondolok, hogy egy ostoba fedezi fel Amerikát és beleüti majd az orrát, anélkül, hogy tudná, mi az...?

3. DÉMON És te ott! Nap istene! Olyan vagy, mint akit megkopasztottak.

HUICSLIPOCSLI Sajna! Amióta odaát nem kell sem Baál, sem Apollo, ide húzódtam Mexikóba, s olyan boldog voltam itt. Sajna! Sajna! Vége már a finom emberhús-lakomáknak! Sutba dobhatjuk már a nagy azték főzőüstöket! Milyen finomak is voltak a pihegő szívek, amiket a sziklán álló pap az áldozat melléből szakított ki. Jajaj! Milyen jó is volt a friss meleg vér! És mindez nem lesz többé!

KISBÍRÓ Mielőtt a mi Kolumbusz Kristófunk megérkezik, s mielőtt haza indulna, megindítom a máris munkára kész nagy gépezetet. Jöjjetek ide, jöjjetek Ti istenek: Észak és Dél valamennyi istene, jöjjetek! Gyökerek és ágak istenei! Hamu és sár istenei! Salétrom

és vörösréz istenei! Bórok és ammóniák! Láz és éhség istenei! Ide mind papagájcsőrű és tapírszájú barátaim! Ide, vulkánok szorgalmas fűtői! Kordillerák rengetői, ide mind! És ti, skorpiófarkúak, kezdjétek hát a szörnyű Antarktisz örjítő táncát!

(A vásznon megjelenik valamennyi démonikus mitológiai alak nagy összevisszaságban.)

AZ ISTENEK Itt vagyunk! Hó! Nyekk! Nyekk!

KISBÍRÓ Adjátok ide azt a hajókötél-véget! A másik végét afrikai cimboráink tartják odalent. Készen vagytok? Emlékezzetek arra az időre, amikor szinte vajjá köpültük a tenger tejszínű tajtékait! Rám figyeljete! Egyszerre és erővel!... Hó han! Hó han!

(Az istenek és a démonok mind megfogják a kötelet. Egyre gyorsabb és erősebb lendületbe jönnek. A kötelet iszonyú ráspoly és fűrészszerű zaj közben vonják-húzzák. — „Hó han! Hó han! Hó han! Hó han!”)

KISBÍRÓ Megy már! Megy már! Még erősebben! Még jobban egyszerre!

AZ ISTENEK Hó han! Hó han! Hó han! Hó han!

(A kötelet irtózatossággal húzzák és vonják. Elöttük az egyik démon gongon üti a ritmust. Kis ördögöcskék ide-oda szaladgálnak és legyezőkkel hűsítik a kötélhúzókat. Mások meg időnként botokkal nagyokat húznak a lustálkodók háttára.)

FŐISTEN Zúdulj rájuk! Öntsd el őket! Marjad, harapjad! Dolgozd meg a gerincüket, az idegeiket, a jókedvüket! Rajta!... Zúdul már a tenger az Amazonasz torkolatától a Viharfokig. Az Óceán, akár a salátás tál! Akár a habzó, kifutó tej! Most meglátjuk majd, mit tehet Kolumbusz Kristóf úr a három nyomorúságos bárkájával!

17. Kolumbusz Kristóf és a matrózok

MAGYARÁZÓ Most a nagy jelenet következik. Az a híres jelenet, amikor a matrózok fellázadnak.

(Az egész jelenet alatt, aláfestve csendesebben vagy viharosan a Karban zúgás hallatszik, állandó, kiugró hangokkal keverve. Ezek a szavak, inkább érzelmek, a következő fogalmakra és képekre jelennek, aszerint, hogy elhangzanak-e vagy sem.)

KÓRUS A tenger! A tenger! A tenger! Mindig, mindig csak Nyugatra! Mindig ez a Nyugat felé fújó szél! Elpusztulunk mind! Soha nem térünk haza már! Kolumbusz Kristóf! Kolumbusz Kristóf! Mit kívánsz tőlünk? Miért hoztál magaddal minket? Miért akarsz elpusztítani minket? Torkig vagyunk! Haza akarunk menni! Kényszeríteni kell, hogy visszatérjünk! Megőrült! Örült! Örült! Kényszerítsük, hogy visszatérjünk! Áruló! Örült! Gyilkos! Mindig a tenger! Mindig a semmi! Többé már csak a Semmi van! Csak a Semmi van! Elveszünk a Semmi kellős közepén!

KOLUMBUSZ I. *(nagyadmirálsi ruhában tisztjei körében fogadja a matrózok küldöttségét)* Mit akarnak, uraim?

KÜLDÖTT A liszt már szinte elfogyott.

KOLUMBUSZ I. Egyenek sózott marhahúst.

KÜLDÖTT A sózott marha megromlott.

KOLUMBUSZ I. Nos, vigasztalásul igyanak egy kupa bort Spanyolország királynéjának egészségére.

KÜLDÖTT Nincs több borunk.

KOLUMBUSZ I. Akkor igyanak vizet.

KÜLDÖTT Nincs több vizünk.

KOLUMBUSZ I. Brávó! Ha nincs több víz, annál jobb, hogy nincs több sózott marha. Nem tudom, észrevették-e már, mennyire kimarja az ember nyelvét ez a quadalquiviri marhahús.

KÜLDÖTT A legénység azt mondja, hogy nem akar tovább hajózni.

KÓRUS A tenger! A tenger! A tenger!... stb.

KOLUMBUSZ I. Nem a legénység hajózik tovább, hanem a szél viszi őket előre.

KÜLDÖTT Éppen a széltől félnek.

KOLUMBUSZ I. Miért? Mióta csak elindultunk, a szél jó irányba fúj. Gyenge szellő, de egyre csak Nyugat felé fúj.

KÓRUS A tenger! A tenger! A tenger!... stb.

KÜLDÖTT Éppen ettől a széltől félnek.

KOLUMBUSZ I. Szent Kristóf, nagy pártfogóm! Lásd! e nehézértelműeket!

KÜLDÖTT A legénység haza akar menni!

KOLUMBUSZ I. Nehéz dolog! Nehéz! De mondd barátom, mit tennél az én helyemben?

KÜLDÖTT Összehívnam az öreg tengerészek tanácsát.

KOLUMBUSZ I. Úgy van! Amikor már nem tudnak mit tenni, mindig tanácsra ülnek össze... És azt mondod: elfogyott a víz?

KÜLDÖTT Talán egy csepp sincs már.

KOLUMBUSZ I. És nincs több bor, sem kétszersült, sem sózott marha?

KÜLDÖTT Már azokból is alig van.

KOLUMBUSZ I. És vér sincs már a palosi matrózok ereiben?

KÜLDÖTT Ez az, már a vér is kiszáradt belőlük. Félnék. Nem lehet bátorságuk Isten ellenében.

KOLUMBUSZ I. Tévednek, amikor azt mondják, hogy kiszáradt a vér erükből.

KÜLDÖTT Már csak a tenger van mindenfelé!

KOLUMBUSZ I. És van még a vér! A vér! A vérral pecsételt fogadalom a papíron! Ha azt a vért visszaadhatnám nektek, visszaadnám adott szavakat is.

KÜLDÖTT Alázatosan kérünk uram, add vissza adott szavunkat.

KOLUMBUSZ I. Magyarázd meg, mitől féltek.

KÜLDÖTT Semmitől.

KOLUMBUSZ I. A Semmitől féltek?

KÜLDÖTT Átléptük azt a határt, amely után már nincsen határ, nincs már föld, elfogy a tenger is, ott már semmi sincs.

KOLUMBUSZ I. Nincs már semmi sem!... Hisz éppen az a jó. És íme, ezeket hívják tengerészeknek. Hát abból áll a tengerész élete, hogy mindig visszaforduljon, hogy a célját sose érje el? Ah! Bocsánatot kérek az Istentől, de ha nem az Ő akarata volt, ha nem küldetés az, amit nekem adott, igen, akkor szinte sajnálni fogom, ha nemsokára meglátom a földet e hajó orráról. Kijelentem nektek, hogyha rajtam múlna, olyannyira szeretnék előrehaladni, amennyire a visszafordulás már lehetetlen! Ah, én sohasem fogok be telni ezzel a végtelen térséggel, ezzel a hatalmas síksággal! Mikor köthetek ki már végleg! Igen, kijelentem: ha csak rajtam múlna, sohasem látnátok meg a szárazföldet a hajóorrból!

KÜLDÖTT Össze kell hívni a parancsnokokat és az öreglegényeket.

KOLUMBUSZ I. És mit tudnak mondani a parancsnokok és az öreglegények?

KÜLDÖTT Azt mondanák, hogy nem szabad kísérteni az Istent. Azt mondanák, hogy vissza kell fordulni.

KOLUMBUSZ I. Mit mond Martin Alonso?

KÜLDÖTT Azt, hogy vissza kell fordulni.

KOLUMBUSZ I. És Martin Alonso ugy-e kipróbált tengerész?

KÜLDÖTT Martin Alonso igazi spanyol.

KOLUMBUSZ I. Nemcsak igazi spanyol, hanem kipróbált tengerész is, aki egész életét a tengeren töltötte. Nem holmi kontár és nem kalandor és nem is afféle asztali tengerész, aki a térképet sem ismeri és képtelen olvasni a csillagok állásából.

KÜLDÖTT Mi megbízunk Martin Alonsóban.

KOLUMBUSZ I. És Kolumbusz Kristóf ezek után kicsoda nektek? Örült, álmodozó, hontalan, megszállott, egy senki szabómester, matróz-kártoló? Látjátok, kinek a kezébe kerültetek!

KÜLDÖTT Megbízunk Martin Alonso Pinzonban.

KOLUMBUSZ I. Ti félték, de ha tudátok, ki vagyok én, még jobban félnétek!

KÜLDÖTT Madonna! Mi lehet még hátra?

KOLUMBUSZ I. Tegnap óta az iránytű megbolondult. Úgy pörög, mint valami kocka. Már Északot sem mutat.

KÜLDÖTT Ezt mondtam én is: már nincs semmi sem! Palosi Miasszonyunk könyörögj értünk!

KOLUMBUSZ I. Nos, a tengerbe dobtam azt a nevetséges szerszámot.

KÜLDÖTT A tengerbe dobtad az iránytűt?

KOLUMBUSZ I. De megmaradt nekem a Nap!

KÜLDÖTT Admirális! Könyörgünk, fordítsd meg a hajókat és térjünk vissza!

KOLUMBUSZ I. Könyörögtök! Azt mondd-e hát, hogy ti mindnyájan, a parancsnokok és az öreglegények és a matrózok, mind egyek vagytok és mind úgy gondoljátok, hogy vissza kell fordulni?

KÜLDÖTT Vissza kell fordulni! Vissza, vissza kell fordulni!

KÓRUS A tenger! A tenger! A tenger!... stb.

KOLUMBUSZ I. Ki gátol meg benne, hogy visszaforduljatok? Csak én vagyok magam. Én vagyok, aki tovább akar haladni. Ki gátol meg benne, hogy a tengerbe dobjatok engem?

KÜLDÖTT *(térdre veti magát)* Admirális! Íme: térdre borulunk előtted! Könyörögve kérünk, térjünk vissza!

KOLUMBUSZ I. Nem szeretem, ha térdre borulnak előttem.

KÜLDÖTT Barátaim, térdre mind s úgy kérjük az Admirálist, hogy forduljunk vissza. *(Mindenkori térdre hull.)* Forduljunk vissza! Vissza, vissza kell térnünk!

KÓRUS A tenger! A tenger! A tenger!... stb.

1. TISZT A teremtet ember nem arra született, hogy az iszonyú Sem-miben hajókázzon.

KOLUMBUSZ I. Barátaim, keljeteek föl! *(Mindenkori föláll.)* Nézlek titeket és mondhatom: mélységesen szánlak.

KÜLDÖTT *(sötétén, halkán)* Vissza kell fordulni!

KOLUMBUSZ I. Ismeritek-e az embert, akire a sorsotokat bízátok?

KÜLDÖTT Már éppen eléggé ismerjük.

KOLUMBUSZ I. Kutyák! Az életeteket, de az asszonyaitok és a kicsinyeitek életét is úgy tekintem, mint narancs héját.

KÜLDÖTT Köszönjük neked, uram.

KOLUMBUSZ I. Mind elpusztulhattok! Egyet sem akarok visszavinni közületek!

KÜLDÖTT Tudjuk.

KOLUMBUSZ I. De még többet mondok. Pusztuljatok el, szálljon reám minden átok, csak előbb érintsem azt a túlsó partot, amely felé a kezem nyújtom. Hálás leszek az Istennek!

KÜLDÖTT Veled együtt leszünk hálásak.

KOLUMBUSZ I. Igen; hálát kell adnunk, hogy velem eljöttetek és hogy soha többé vissza nem térünk.

KÜLDÖTT De mi vissza akarunk térni.

KOLUMBUSZ I. Szinte szájalom ébred bennem, ha e siránkozó gyermekereget hallgatom... Mondjátok: Spanyolország nem volt-e drága nektek?

KÜLDÖTT Uram, ne beszélj nekünk Spanyolországról.

KOLUMBUSZ I. Córdoba jéghideg, üdítő vize! Csak egy isten lenne méltó rá, hogy azzal hűtse magát palotájában! És mit szölköz Alcazar forrásaihoz? Hetven forrás buggyan Granadában, de egynek az íze sem hasonlít a másikéhoz!

KÜLDÖTT *(remegő hangon)* Uram, te a király képviselője vagy, de a mi türelmünknek is van határa és végül is kénytelen leszek ezzel a karddal átdöfni a tested.

KOLUMBUSZ I. Ó, Vega de Murcia dinnyéi! Ó Jaen gránátalmái! Ó Triana márványszemű szőlőfürtjei!

KÜLDÖTT *(kardot ránt)* Majd megkóstoltatom veled, te kutya mór, te genovai kecske!

KOLUMBUSZ I. Nekem nincs szükségem szőlőre, én jól érzem magam a szomjúság és a sózott marha paradicsomában is. Tedd vissza hüvelyébe kardodat, fiam.

KÜLDÖTT Hát vasból vagy te? Te nem éhezél és nem szomjazol, mint mi?

KOLUMBUSZ I. Én csak a tengerre szomjazom és csak az Isten Akaratára éhezem!

KÜLDÖTT Kegyetlen és szörnyű kezekbe kerültünk.

KOLUMBUSZ I. Mi lenne, ha ismernéd az embert, aki az én egyetlen mesterem? Én csak engedelmeskedem.

KÜLDÖTT Ki az?

KOLUMBUSZ I. Bár soha se ismertem volna meg ezt az igazságtalan és könyörtelen zsarnokot.

KÜLDÖTT Te minek nevezed őt?

KOLUMBUSZ I. Ah! Nagyon durva, és egy napon vádat emelek ellene az Isten előtt. Amikor még Génovában voltam, hiszed-e, hogy szívesebben maradtam volna otthon, az enyéim között? És amikor Lisszabonban voltam, hiszed-e, hogy igazán örültem drága asszonyom mosolyának és simogatásának? Az a valaki nem hagyott nyugtot nekem. Ő hajtott engem ideig!

KÜLDÖTT Ki az a könyörtelen ember?

KOLUMBUSZ I. *(ujjával a proscéniumon lévő Kolumbusz II.-re mutat)* A neve Kolumbusz Kristóf! Bevádolom majd az Isten színe előtt!

I. TISZT Uram, ahelyett hogy tréfálkoznál...

KOLUMBUSZ I. Nem tréfálok!

I. TISZT Ahelyett hogy tréfálnál, válaszolnod kellene annak az embernek, aki beszél veled mindnyájunk nevében.

KOLUMBUSZ I. Megtagadom a választ!

1. TISZT Kérünk téged, hogy ne keseríts minket a végletekig!

KOLUMBUSZ I. Megtagadom a választ!

1. TISZT Akkor nincs más hátra, mint ismertetni előtted a feltételeinket!

KOLUMBUSZ I. Hallgatom a feltételeket.

1. TISZT Három napot adunk neked.

KOLUMBUSZ I. És három napig korlátlan ura maradok a hajóknak?

1. TISZT Három napig még korlátlan ura maradsz a hajóknak.

KOLUMBUSZ I. Ennyi elég. És ha én vagyok a korlátlan úr, majd közlöm veletek parancsaimat... Mit mondtatok, mennyi ivóvíz maradt?

1. TISZT Fejenként és személyenként egy pohár egy hónapra.

KOLUMBUSZ I. Igyatok belőle, amennyit csak tudtok, a maradékot pedig öntsétek ki a halaknak. Hány hordó kétszersült és mennyi sózott marha maradt?

1. TISZT Ugyanannyi időre elegendő.

KOLUMBUSZ I. Bontsátok fel mind és adjátok oda a legénységnek!

1. TISZT Megtesszük, ha előbb jelt mutatsz nekünk!

KOLUMBUSZ I. Oda nézzetek!

(Ebben a pillanatban egy madár jelenik meg előbb a vásznon, majd a színpadon is.)

A LEGÉNYSEG Egy madár! Egy madár!

KÓRUS Egy madár! Egy madár! Egy galamb! Egy galamb!

KOLUMBUSZ I. „És a Földet víz borítá. És a galamb Noé felé szállt s zöld gallyat hozott a csőrében!”

EGY HANG *(az árbockosárból)* Föld!

(Mindenkinek a hajó orrába tülekszik. „Föld! Föld van előtünk! Föld! Föld! Föld! Föld!” Felzeng a Kórus.)

18. A megszabadító

MAGYARÁZÓ Amerika!

(Vagy amikor a függöny szétmegy, vagy amikor a forgószínpad megfordul, a háttérben, tüll mögött, egymásba fonódott pálmák, páfrány, indákon himbálózó majmok, rikácsoló papagájok, korhadó fákon üldögélő pelikánok. A szárazföld a kék tengerbe nyújtózó hatalmas emberi testhez hasonlít. Oldalt egy kolosszális, kétarcú fej emelkedik, egyik arca a tenger, másik a közönség felé fordulva. A fej köből vésett, szinte már romokban van, páfrány és mangófa nyílik rajta s körülötte hatalmas kígyó tekeredik.)

A vásznon megjelennek Kolumbusz Kristóf három hajójának vitorlái. Közelednek! A föld morajába, az erdő és a tenger félelmesen növekvő morajába, a szorongás és a remény morajába, még csak messziről beleszól a Te Deum dallama. A hajók egyre közelednek. Láng és füst csap fel belőlük, majd tompa águúdörrenés hallatszik. A lemagasabb árbocra Kasztília lobogója kúszik fel. Már közelebről hallatszik a Te Deum.

*Tibi Cherubim et Seraphim
incessabili voce proclamant:
Sanctus! Sanctus! Sanctus!*

Hallani már a matrózok diadalkiáltásait is!

(Folytatjuk.)

Galamb György fordítása